

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата педагогічних наук **Варварецької Галини Анатоліївни**,
асистента кафедри вищої математики

Національного університету «Одеська морська академія»
на дисертаційне дослідження Смельікової Вікторії Борисівни

**«Підготовка майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого
спілкування засобами кейс-технологій»,**

подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти
в спеціалізовану вчену раду К67.051.02 в Херсонському державному університеті

На сьогодні загальноприйнята практика формування міжнародних екіпажів у морській індустрії висуває нові вимоги до вивчення іноземної мови, що розглядається як засіб поглиблення їх професійної компетентності. Перед вищою освітою постає важливе завдання формування професійної компетентності фахівця здатного до спілкування іноземною мовою, спроможного вирішити ряд комунікативних завдань у межах професійної діяльності. Відтак, виникає потреба у створенні такого навчального середовища, яке б забезпечувало підготовку майбутніх судноводіїв до ефективного іншомовного професійно-орієнтованого спілкування з представниками міжнародних екіпажів. Саме тому недостатність дослідження теоретичної бази та організаційно-методичних засад підготовки майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування й існуюча практична нагальність у вирішенні цього питання підтверджує актуальність обраної теми дослідження Смельікової Вікторії Борисівни.

Актуальність теми дослідження посилюється ще й низкою чинників та суперечностей, які чітко окреслено в даній дисертації і які передбачено подолати завдяки розробці моделі підготовки майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій та створенню педагогічних умов, що забезпечують її реалізацію.

З цією метою Смельікова Вікторія Борисівна ґрунтовно проаналізувала різні теоретичні підходи до визначення іншомовного професійно-орієнтованого спілкування, окреслила види мовної комунікації судноводіїв, здійснила не тільки теоретичне обґрунтування педагогічних умов, але й експериментальну перевірку

дослідної програми та моделі підготовки майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій. Дослідна модель виявилась змістовною, інформативною, відповідає меті, гіпотезі й завданням дослідження.

Дисертаційна робота чітко структурована згідно з планом, окресленим у змісті, відповідно до мети та завдань дослідження; характеризується логічним викладом матеріалу, яскравим науково-методичним супроводом, системним і комплексним підходом авторки до вирішення порушеної педагогічної проблеми.

Вважаємо досить доречним логічний виклад результатів детального аналізу теоретичного матеріалу, який обрано Вікторією Борисівною. В цьому контексті в підрозділі 1.1. проведено ретельний аналіз наукових підходів до розуміння сутності ключових понять дослідження і на основі узагальнених результатів психолого-педагогічних, філософських, культурологічних досліджень уточнено зміст його основних дефініцій; виявлено проблеми викладання англійської мови у вищих морських навчальних закладах, окреслено шляхи їх подолання та визначено сприятливі умови для навчання морських фахівців. У підрозділі 1.2. та 1.3. конкретизовано сутність понять «спілкування», «професійно-орієнтоване спілкування», «іншомовне професійно-орієнтоване спілкування майбутніх судноводіїв», «готовність майбутніх судноводіїв до іншомовного професійно-орієнтованого спілкування», «кейс-технології», що свідчить про те, що дисертантка їх подає науково обґрунтовано, з урахуванням провідних сучасних психолого-педагогічних надбань і авторського наукового уявлення та власного практичного досвіду. Аналіз теоретичних досліджень та власне визначення готовності до іншомовного професійно-орієнтованого спілкування майбутніх судноводіїв дали автору можливість виділити три компоненти готовності майбутніх судноводіїв до іншомовного професійно-орієнтованого спілкування: мотиваційний, когнітивний та операційно-діяльнісний. На основі аналізу Освітньої програми спеціальності 271 «Річковий та морський транспорт», спеціалізації «Судноводіння» визначено дисципліни, які надають найбільше знань про процес спілкування майбутніх судноводіїв, можливості для набуття вмінь та

навичок професійно-орієнтованого спілкування та більшість академічного часу яких присвячено саме спілкуванню.

Окреслені дослідницею узагальнення, аргументований нею власний погляд свідчить про неабиякі її аналітичні здібності як науковця.

Вагомим здобутком дисертантки є розкриття й детальне наукове обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій; визначення критеріїв, показників та рівнів їх готовності. Дисертанткою доведено, що підготовка майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій відбувається завдяки:

- формуванню мотивації до професійно-орієнтованого спілкування в процесі професійної підготовки майбутніх судноводіїв;
- розробленню інструктивно-методичної бази процесу впровадження кейс-технологій у підготовку майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування;
- інтеграції кейс-технологій, нових і традиційних методів та форм навчання іншомовного професійно-орієнтованого спілкування в процесі професійної підготовки майбутніх судноводіїв.

Запропонована автором модель (с.172) підготовки майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій регламентується Стандартом вищої освіти (Галузь знань 27 Транспорт, Спеціальність 271 Річковий та морський транспорт), вимог Міжнародної конвенції з підготовки, дипломування моряків та несення вахти і роботодавців (провідних судноплавних компаній світу та України), що підвищує практичну значимість дисертаційного дослідження і його результатів.

Також дисертація Смелікової В.Б. має вагоме практичне значення завдяки розробленому і запропонованому авторкою для впровадження в освітній процес морських ВНЗ спецкурсу «Основи професійно-орієнтованого спілкування майбутніх судноводіїв», програму якого представлено в додатках. Привертає увагу й авторський навчальний посібник «Cases on Board Vessels» для

вдосконалення комунікативних умінь курсантів вищих морських закладів освіти; запропоновані дослідницею автентичні кейси з розробленими до них завданнями, спрямовані на підготовку майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування, формування стійкої позитивної мотивації, нарощування пізнавальної активності майбутніх судноводіїв, набуття особистого професійного досвіду, подолання психологічних труднощів у спілкуванні іноземною мовою тощо.

На наш погляд, автор ґрунтовно висвітлила методику планування основних етапів заняття, побудованого на використанні кейс-технологій, видів діяльності, завдань, техніки аналізу, форм та умов роботи на такому занятті, зробила огляд критеріїв відбору матеріалу для аналізу, описала та проаналізувала методику оцінювання роботи студентів та окреслила роль викладача.

Цінним з позиції практичного застосування є запропонований дисертанткою комплекс комунікативних тренінгів та вправ, матеріалів для лекційних, семінарських та практичних занять, діагностувальних методик для виявлення рівнів готовності майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування. Матеріали дослідження можуть бути використані викладачами вищих морських навчальних закладів під час підготовки майбутніх судноводіїв до професійної діяльності, а також курсантами для самостійної роботи.

Слід відзначити чітко організовані та сумлінно проведені етапи експериментального дослідження, організація та хід формувального педагогічного експерименту, динаміка підготовки майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування у процесі навчання в морському ВНЗ, достовірність отриманих результатів, які дають підстави стверджувати, що всі поставлені дисертанткою завдання успішно вирішено. Доречними є подані в додатках тести для визначення рівня сформованості компонентів готовності майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування.

Висновки дисертації повністю відображають її основні положення, побудовані логічно, згідно з поставленими завданнями. Заслуговує на увагу високий науковий і методичний рівень дисертаційного дослідження Смелікової Вікторії Борисівни. Її дослідження характеризується науковою новизною та

практичною значущістю отриманих результатів. Список використаних джерел, а також посилання на них у тексті дисертації зроблено з дотриманням вимог. Заслуговує позитивної оцінки логічність викладу змісту дисертаційного дослідження, його завершеність у цілому, ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації.

Дані контрольного етапу експерименту засвідчили, що впроваджена модель підготовки майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій є ефективною та доцільною, оскільки за всіма показниками зафіксовано якісні та кількісні зміни.

Вірогідність здобутих результатів та їх об'єктивність забезпечується методологічною й теоретичною обґрунтованістю вихідних засад; репрезентативністю і статистичною значущістю експериментальних даних.

Аналіз основного змісту дисертації дає підстави стверджувати, що отримані результати, сформульовані висновки і рекомендації доповідались автором і знайшли схвалення на наукових семінарах і конференціях різного рівня, та були поетапно відображені у 23 наукових та науково-методичних працях, серед яких: 18 одноосібних статей у провідних фахових наукових виданнях з педагогіки, в міжнародних виданнях тощо.

Відзначаючи високий науковий рівень дисертаційного дослідження, низку позитивних надбань дисертантки, звертаємо увагу на деякі дискусійні моменти, що виникли в процесі ознайомлення з кандидатською дисертацією Смелікової В.Б. і які визначаємо в якості побажань.

1. Заслуговує на схвалення ретельний теоретичний аналіз базових понять дослідження. Проте, на нашу думку, дисертантка не повною мірою представила зарубіжний досвід навчання іноземної мови майбутніх судноводіїв.

2. Наскрізним засобом упровадження моделі підготовка майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій здобувачкою обрано спецкурс «Основи професійно-орієнтованого спілкування майбутніх судноводіїв». Потребує додаткового обґрунтування, на яких ще дисциплінах, окрім іноземної мови, його було впроваджено.

3. Дисертанткою представлено вагомі результати дослідження за обраною проблемою, проте висновки до розділів необхідно було б узагальнити та зменшити за обсягом.

4. Доцільним було б, на наш погляд, обрати один із варіантів представлення покомпонентної динаміки рівнів сформованості готовності майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування – або у вигляді таблиці, або у вигляді діаграми. Це дозволило б уникнути певного дублювання представлення результатів експериментальної роботи (табл. 3.2 і рис.3.2, табл. 3.5. і рис. 3.5 тощо) та пов'язаного з цим деякого перевантаження третього розділу дисертації.

5. У роботі трапляються граматичні та мовні помилки.

Проте, наші зауваження та побажання є несуттєвими, мають рекомендаційний характер і не зменшують наукової значущості, практичної та методичної цінності дослідження.

Аналіз дисертації свідчить, що наукова праця В.Б. Смелікової на тему «Підготовка майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій» є завершеним, цілісним, актуальним, оригінальним, вартісним науковим дослідженням; відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» (пп. 9, 11, 12 і 13), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її авторка – Смелікова Вікторія Борисівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Кандидат педагогічних наук,
асистент кафедри вищої математики
Національного університету
«Одеська морська академія»

Г.А. Варварецька

